

[Uitzending 613: Psalm 31:1 t/m 25]

Ps.31 is een individuele klaagpsalm. Klaagzangen behoren tot de oudste literaire vormen ter wereld. Wij weten van liederen uit de tijd van de vroege Sumerische beschaving - in het derde millennium v.Chr. - die over de vernietiging van steden gaan. Er heeft een bijzondere priesterklasse bestaan (gala-priesters) die zich specialiseerden in rouwrituelen. De OT componenten van een klaagzang zijn uitdrukkingen van verdriet, in het Nederlands soms weergegeven met 'ach' of 'Oh, wee', (b.v. Jer.34:5). Maar, **klaagzangen zijn niet hetzelfde als klaagpsalmen**. Het verschil is dat in een **klaagzang** gerouwd wordt over een groot verlies dat een voldongen feit is. Bij de **klaagpsalm** is er nog geen sprake van een voldongen feit **en** is er nog hoop dat de HERE het tij zal keren. Iemand lijdt bijvoorbeeld aan een ziekte en hoopt op genezing, of wordt belaagd door vijanden en hoopt op redding. De klaagpsalmen zijn onder te verdelen in gemeenschappelijke **en** individuele klaagpsalmen.

De meeste klaagpsalmen zijn individuele liederen. Van deze laatste categorie is Ps.31 een voorbeeld. Toch vinden we in Ps.31 niet louter klacht: de gebeden worden afgewisseld met uitspraken van vertrouwen en het lied eindigt met lofprijzing en dankzegging over Gods verlossend ingrijpen.

Eigenlijk is Ps.31 een dubbel lied, waarin de beide delen een redelijk parallelle opbouw hebben. Het eerste lied vinden we in de verzen 2 t/m 9 en het tweede in de verzen 10 t/m 25.

Er zijn zoveel parallellen in verwoording tussen de beide liederen dat we de psalm als een duidelijke eenheid moeten zien. Daarbij wordt tweemaal de cyclus doorlopen van: **klaaggebed**, een **belijdenis** van vertrouwen **en dankzegging** voor verlossing.

De psalmist bidt om redding van vijanden van wie hij dreiging en laster ervaart (vs.19). Het is niet goed mogelijk concreter te zijn over de situatie van de dichter.

Psalm 31 vers 1: **Een psalm van David voor de koordirigent.**

Het opschrift typeert de psalm als een lied voor de koordirigent en als een psalm van David. De Septuaginta voegt aan dit opschrift nog toe *'in hevige schrik'*. Psalm 31 vers 2 t/m 6a: **Ik verberg mij bij U, HERE. Geef dat ik nooit tevergeefs bij U aanklop. Doe mij recht en bevrijd mij. Luister toch naar mij en red mij vlug. Wees voor mij als een rots die beschutting biedt, als een sterke burcht, zodat ik word gered. Want U bent voor mij een rots en een burcht, om de eer van Uw naam zult U mij leiden op mijn weg. U zult mij redden uit de valstrik die voor mij was uitgezet. Ik vertrouw U helemaal. Mijn leven leg ik in Uw handen...**

De eerste cyclus in deze psalm van **gebed - vertrouwen - dankbaarheid** begint al direct met een uiting van vertrouwen: **Ik verberg mij bij U, HERE** (vs.2).

De tekst van vs.2 t/m 4a komt overeen met Ps.71:1 t/m 3, er zijn maar een paar kleine verschillen. Dat er bij het lezen van de psalmen al vroeg rekening werd gehouden met de overeenkomst, blijkt uit het feit dat **in** de meeste handschriften van de Septuaginta de kleine verschillen zijn verdwenen. Op basis van de uiting van vertrouwen bidt de dichter dat de HERE hem nooit zal beschamen.

De uitspraak **doe mij recht** vormt een pleitgrond voor de bevrijding. Dit vindt zijn achtergrond in het verbond. In Zijn gerechtigheid toont de HERE Zijn trouw aan het verbond, door Zich het lot van de zijnen aan te trekken en door Zijn ingrijpen zet de HERE de situatie weer recht. Ook bidt David dat de HERE hem wil horen en hem snel verlossing zal schenken (vs.3). Laat Hij toch een sterke rots voor hem zijn, een burcht waar hij verlossing vindt.

Nogmaals spreekt de dichter zijn vertrouwen uit (vs.4). David vertrouwt erop dat de HERE hem zal bevrijden uit de valstrik die zijn vijanden in het verborgene voor hem hebben uitgezet. Het beeld van de valstrik is ontleend aan de jacht, waarbij een net zo wordt geplaatst dat dit niet meteen zichtbaar is, met de bedoeling dat een dier erin verstrikt raakt. David belijdt: **Ik vertrouw U helemaal** (vs.5). In zijn gebed komt de dichter tot volledige overgave aan de HERE: **Mijn leven leg ik in Uw handen.**

Voor het woord **'leven'** staat in de Hebreeuwse grondtekst 'adem of geest' als aanduiding van het leven, de kern van iemands bestaan. In Lucas 23 haalt de Here Jezus deze woorden aan: **Vader, in Uw handen leg Ik mijn geest** (vs.46). Deze woorden zijn niet fatalistisch, maar een actief vertrouwen in de bescherming en uitredding die de HERE zal geven, zodat David niet in de handen van zijn vijanden zal vallen (vs.9). Niet alleen in de Bijbel maar ook in de kerkgeschiedenis komen we dit geloofsgetuigenis tegen. Bijvoorbeeld, toen Johannes Huss ter dood werd veroordeeld zei de bisschop de vreselijke woorden: *Nu veroordeel ik uw ziel tot de duivel!* Johannes Huss antwoordde kalm: *Ik beveel (of leg) mijn geest in Uw handen, Here Jezus Christus. Bij U die zij hebben verworpen.* Toen Polycarpus op de brandstapel stond gebruikte hij dezelfde woorden. Luther, Melanchthon en andere hervormers hebben deze woorden **ook** gebruikt. Luther zei: *Gezegend zijn zij die niet alleen als martelaars voor de Here sterven, maar ook met de Here als gelovigen, door in deze woorden verder te leven: In Uw handen beveel (of leg) ik mijn geest.*

Psalm 31 vers 6b t/m 9: **...want U zult mij zeker bevrijden, HERE, mijn trouwe God. Ik haat mensen die waarde hechten aan onbelangrijke en ijdele dingen. Zelf vertrouw ik alleen op de HERE. Ik zing het uit en verblijd mij over Uw goedheid en liefde. Want U hebt naar mij omgezien in mijn ellendige toestand, U kende mijn angst en spanningen. U zorgde ervoor dat de vijand mij niet de baas werd. U hebt mij alle ruimte gegeven. Ik kon gaan waar ik wilde.** Dan neemt het lied - in de tweede helft van vers 6 - een wending en spreekt David over zijn verlossing als een gebeurtenis die al heeft plaatsgevonden. In de vertaling van Het Boek is het weergegeven als een belijdenis, een uiting van vertrouwen. Zo betoont de HERE zich een trouwe God. Door verlossing te schenken handelt Hij in overeenstemming met wie Hij is: een **schuilplaats, rots en burcht**. In vers 7 spreekt David uit: **Ik haat mensen die waarde hechten aan onbelangrijke en ijdele dingen.** Het is de meer algemene weergave van de Hebreeuwse woorden, die meestal vertaald worden met: valse ijdelheden, ijdele nietigheden of armzalige goden.

David spreekt uit dat hij niet vasthoudt aan afgoden en andere ijdele dingen, nadrukkelijk spreekt hij uit dat hij zelf op God vertrouwt. Hij zingt het uit en is blij over de verbondstrouw van de HERE (Ps.9:2-3; 30:2), want de HERE heeft naar hem omgezien. God zag de ellende waarin David verkeerde, Hij kende de moeite van Davids leven, zijn angst en spanningen (vs.8; Ex.2:23-25; 3:7). Maar de HERE **zorgde ervoor dat de vijand David niet de baas werd.** God gaf David alle ruimte en daardoor kon hij gaan waar hij wilde (vs.9). We lazen het ook al in Psalm 4 vers 2: **Toen ik in de knel zat hebt U mij ruimte gegeven.** En in Psalm 18 vers 20: **Hij leidde mij uit de ellende en gaf mij de ruimte.** Ook in Psalm 118 vers 5 en 6 lezen we dezelfde belijdenis met andere woorden: **Toen ik het heel erg moeilijk had, heb ik de HERE aangeropen. Hij heeft mij antwoord gegeven en mij bevrijd. Ik kon het allemaal weer aan. De HERE is dicht bij mij, ik ben nergens meer bang voor. Want wat kan een mens mij nu nog aandoen?** Luisteraar, het mogen woorden zijn die ook ons vandaag mogen bemoedigen.

Aan de andere kant kan ik mij ook voorstellen dat het een verzuchting kan oproepen bij mensen die het heel erg moeilijk hebben. Toch weet David uit ondervinding waar hij over spreekt. Het is ook zijn worsteling geweest om in de moeite en problemen tot de HERE te bidden. Van nature is een mens geneigd om dat juist niet te doen. **Het helpt toch niet of wat heeft het nog voor zin?** Het getuigenis van David in Ps.118 is anders: **Toen ik het heel erg moeilijk had, heb ik de HERE aangeropen. Hij heeft mij antwoord gegeven en mij bevrijd. Ik kon het allemaal weer aan.**

Ook in Ps.31 blijkt dat David het moeilijk heeft gehad en moest volharden in gebed. We zien in Ps.31 dat verderop in de psalm klacht en gebed om uitredding nog nadrukkelijk terugkeren (vs.10-14,16-19). Daaruit blijkt dat de verlossing nog in de toekomst ligt, het dankgebed in de verzen die we net lazen grijpt daarop vooruit. Daarmee functioneert het dankgebed in de verzen 6 t/m 9 als de sterkst mogelijke uitdrukking van vertrouwen. **Dat de verlossing zal komen is zó zeker,** dat een dankgebed al op zijn plaats is, zelfs als de verlossing nog moet komen.

Luisteraar, er ligt een grote troost in de wetenschap dat de HERE U **in uw** ellende ziet. In Exodus 3 vers 7 en 8 hebben we gelezen wat de HERE tegen Mozes zei toen Hij het volk Israël uit Egypte wilde leiden: **Ik heb de ellende van Mijn volk in Egypte gezien en Ik heb de jammerklachten over hun onderdrukking gehoord. Ik ben gekomen om hen uit de handen van de Egyptenaren te redden. Ik zal hen vanuit Egypte naar een ander, een goed land brengen. Dat zal een groot land zijn, een land dat overvloedt van melk en honing.** De HERE trok toen uit om Israël te bevrijden. De Evangelieën in het NT vertellen over de geschiedenis van de leerlingen van Jezus die in een boot op het meer van Galilea voeren en door een storm werden getroffen. Het was donker en hoge golven bestormden het bootje waarin ze zaten **en...** de Here Jezus was er **niet** bij. In Marcus 6 vers 48 lezen we: **Jezus zag hoe zij tegen de wind in moesten roeien.** Toen gebeurde Zijn wonder, Jezus liep over het water en kwam in de boot bij Zijn bange volgelingen.

Eén woord van Hem was genoeg, de wind ging liggen en alles werd rustig. De Here Jezus ziet ook vandaag Zijn bange leerlingen en Hij houdt van hen. Hij gaf zelfs Zijn leven voor hen aan het kruis. Ja maar, als een mens in een storm zit? En alles dreigt in te storten of omver te worden geblazen? Wat kan een mens dan nog doen? David verwoordt het in Psalm 31 vers 10 t/m 14, hij bidt: **Help mij met Uw genade, HERE, ik heb het zó moeilijk! Alles in mij kwijnt weg van narigheid. Het verdriet overmamt mij! Mijn leven gaat voorbij in verdriet en jarenlang leef ik zuchtend. Door mijn eigen slechtheid heb ik geen kracht meer over en lichamelijk ga ik alleen maar achteruit. Voor hen die het mij moeilijk maken, ben ik een mikpunt van spot geworden, vooral voor al mijn burens. Vrienden en bekenden schrikken als zij mij zien. Wie mij op straat tegenkomt, maakt rechtsomkeert. Men denkt niet meer aan mij, het lijkt wel of ik dood ben voor anderen. Als gebroken servies ben ik, waardeloos. Ik hoor het wel hoe men achter mijn rug over mij praat. De achterklap: Hem je hèm gezien? Zij overleggen met elkaar en maken plannen mij van het leven te beroven.**

De overgang is abrupt. Van de vertrouwensvolle woorden uit de vorige verzen naar de klacht en wanhoop die in vers 10 t/m 14 in alle hevigheid over de lippen van de dichter komt. Wat een tegenstelling met de verlossing waarvoor David de HERE in vertrouwen al heeft gedankt in de vorige verzen. Hij smeekt de HERE hem genadig te zijn, nu hij het zo moeilijk heeft (vs.10). Alles kwijnt weg van narigheid. Zijn leven verdwijnt in zorg, zijn levensjaren in gekreun en achteruitgang (vs.11). De 'ellende' is ook al eerder aangeduid in vers 8. Omdat verder nergens in Ps.31 de suggestie wordt gewekt dat de toestand van de dichter is te wijten aan zonde (zoals bv. in Ps.38) **en** ook een gebed om vergeving in deze psalm niet voorkomt, gaan we ervan uit dat David diep in de problemen zit, die hij aanduidt met het woord **ellende**. In zijn ellende roept hij tot de HERE en vraagt: **Help mij met Uw genade, HERE, ik heb het zó moeilijk!**

In vers 12 verwoordt de dichter bovendien dat hij het mikpunt van spot is geworden. Zijn vijanden - die verder onbekend blijven - drijven de spot met hem, en vooral zijn burens (vs.12; Ps.38:12; 55:13-15).

Voor zijn bekenden is hij een verschrikking en wie hem ziet, vlucht haastig weg. Men wil kennelijk niets meer met hem te maken hebben. Niemand heeft hij meer over. Hij wordt genegeerd. (vs.13). Als gebroken servies is hij geworden – zijn leven ligt in scherven. Het beeld van een aardewerken pot die in scherven ligt zal toentertijd erg tot de verbeelding hebben gesproken, aangezien veel gebruiksvoorwerpen van aardewerk waren gemaakt, en daardoor kwetsbaar. Hetzelfde beeld vinden we op enkele plaatsen in Jeremia (bv. Jer.22:28; 48:38). Ja, velen spreken kwaad van hem (vs.14). Hij is omringd door gevaar, er is geen ontkomen aan. De formulering '*achter de rug van iemand praten*' wordt in andere vertalingen weergegeven met '*naspraak, gemompel, roddel* of - letterlijk vanuit het Hebreeuws - '*verschrikking van rondom*'. Het is een vaste uitdrukking, die met name bij Jeremia functioneert als uitroep van iemand die zich aan alle kanten door gevaar weet bedreigd (Jer.6:25; 20:10; 46:5; 49:29; Klaagl.2:22). De kwaadsprekers beraadslagen samen **en** spannen tegen hem samen om hem van het leven te beroven (Jer.20:10).

David ging met zijn problemen en moeilijkheden naar de HERE en legt ze voor God neer, in gebed. En wat doen wij? U, jij en ik?

Psalm 31 vers 15 en 16a: **Toch is mijn vertrouwen op U gevestigd, HERE, ik spreek het ook tegen U uit: U bent mijn God. U bepaalt hoelang ik leef...**

Hoe uitzichtloos de situatie waarin David zich bevindt ook is, hij blijft bij zijn belijdenis en spreekt nogmaals nadrukkelijk uit dat hij op de HERE blijft vertrouwen **en** dat de HERE zijn God is. Ook al staan de vijanden hem naar het leven. Niemand anders dan de HERE bepaalt hoelang David leeft. In andere vertalingen lezen we de bekende uitdrukking: '*mijn tijden zijn in Uw hand*'. Iemand's '*tijden*' zijn de verschillende perioden en fasen van het leven, met tijden van voor- en tegenspoed. Heel het leven, en ook het levenseinde, is veilig in Gods hand. Zelfs vijanden kunnen daar niets aan veranderen!

Psalm 31 vers 16b t/m 19: **...verlos mij van mijn vijanden en achtervolgers.**

Laat Uw licht over mij, Uw dienaar, schijnen en bevrijd mij door Uw goedheid en trouw. Ik roep tot U, HERE, beschaam mijn vertrouwen niet.

Laat hen die zonder U leven, beschaamd staan. Breng hen tot zwijgen in het dodenrijk. Breng de leugenaars tot zwijgen. Die spreken toch alleen maar trots en smalend tegen Uw volgeling.

Op basis van de belijdenis van vertrouwen bidt David opnieuw om bevrijding uit de hand van zijn vijanden, zijn achtervolgers. Hij vraagt de HERE, overeenkomstig de woorden van de zegen van Aäron uit Numeri 6: *laat Uw licht over Uw dienaar schijnen en bevrijd mij door Uw goedheid en trouw*. In vers 18 herhaalt David de woorden die hij al eerder bad, dat de HERE hem niet beschaamd laat staan. Laten hen die zonder U leven maar beschaamd staan. Laten zij zwijgend afdalen in het dodenrijk. Laten leugenachtige lippen verstommen, zij die zich vol trots en hoogmoed uitspreken tegen de rechtvaardige, **tegen Uw volgeling**.

Psalm 31 vers 20 t/m 25: **Wat een geweldige rijkdom wacht degenen die ontzag voor U hebben, allen die bij U schuilen. Zelfs de ongelovigen zullen het zien. U verbergt de uwen en beschermt hen tegen de aanvallen van de mensen. U neemt hen op in Uw huis waar ze veilig zijn voor roddels.**

Alle eer is voor de HERE, want Hij heeft mij op wonderbaarlijke wijze Zijn goedheid en liefde getoond. Vooral toen ik het zo verschrikkelijk moeilijk had. Terwijl ik in mijn angst dacht dat U mij vergeten was, hebt U juist mijn luide smeekbeden gehoord. U hoorde mij om hulp roepen.

Dit zeg ik tegen allen die God volgen: Heb Hem van harte lief, want de HERE zorgt voor hen die Hem trouw volgen, maar Hij rekt grondig af met de hoogmoedigen. Wees sterk, laat uw hart maar sterk en moedig zijn en blijf altijd op de HERE hopen.

In vers 20 verandert de toon van de psalm opnieuw. David heft een danklied aan. Van nood is geen sprake meer, dankbaarheid voor verlossing overheerst. Vooral vers 23 maakt duidelijk dat het in deze verzen niet gaat om een vertrouwensvol vooruitgrijpen op een nog toekomstige verlossing, maar dat de dichter - in de verzen 20 t/m 25 - vanuit de situatie spreekt waarin de verlossing al heeft plaatsgevonden. Hij kijkt terug op zijn nood. Het moment van verlossing zelf moeten we dan denkbeeldig invoegen tussen vers 19 en 20.

In het danklied bezingt David de veiligheid die de HERE de zijnen biedt. Kernwoord daarbij is het woord 'beschermen', het komt neer op 'veilig opbergen, beschermen tegen gevaar'. Wat een geweldige rijkdom is weggelegd voor wie bij de HERE schuilen. Hij verbergt hen in het verborgene van Zijn tent om hen te beschermen tegen de aanvallen van de mensen (vs.21; Ps.27:5). Hij verstopt hen in Zijn huis om hen te beschermen tegen kwaadsprekerij en roddels.

In vers 22 kijkt David terug op de redding die hij in zijn persoonlijke situatie heeft ervaren. David prijst de HERE, omdat Hij hem Zijn verbondsliefde heeft betoond toen hij het zo verschrikkelijk moeilijk had. In zijn angst dacht hij dat de HERE hem was vergeten. Maar de HERE hoorde zijn smeekbeden en hulpgeroep. Het dankgebed eindigt met een oproep aan al degenen die verbonden zijn met de HERE om Hem lief te hebben (vs.24). Want de HERE bewaart wie Hem trouw blijft, maar geeft wie trots is zijn verdiende loon. Daarom volgt in vers 25 nogmaals een oproep om sterk en moedig te zijn.

In het NT citeert Jezus aan het kruis de woorden uit vers 6, kort voor het moment dat Hij sterft (Luc.23:46). Het is een volkomen overgave aan de HERE, in vertrouwen op Hem. Tegelijkertijd krijgen de woorden door de manier waarop de Here Jezus ze citeert een diepere dimensie. De dichter van Ps.31 richt de blik **alleen** op dit leven **en** spreekt zijn woorden uit in een gebed om bevrijding van belagers **en** bewaring voor de dood, maar als Jezus deze woorden aanhaalt gaat het om vertrouwen door de dood heen, in de overtuiging dat Gods bewaring zich ook uitstrekt tot aan de andere kant van het graf.

Door de eeuwen heen hebben gelovigen in hun eigen stervensuur in deze woorden het vertrouwen gevonden dat de HERE hen ook in de dood niet loslaat. Ook in avondgebeden worden deze woorden nogal eens geciteerd, als getuigenis van vertrouwen op de HERE in de gevaren van nacht en dood.

In de volgende uitzending lezen we verder in het Bijbelboek psalmen, we lezen dan Ps.32 en 33.